

POZNANOVEC

1. OPĆI I ADMINISTRATIVNI PODACI

Županija	Krapinsko zagorska
Grad/općina	Općina Bedekovčina
Naselje	Poznanovec
Adresa	k.č.br. 172, 171, 170, 1331/1, 161/2, 162, 163, 1330, 1361, 1313, 1314, 1316, 1317/3, 1317/2, 1317/1, 1318, 1315, 1319, 1320, 1321, 1322, 1323, 1324, 1325, 1326, 1327, 1329, 1328, 164/9, 164/8, 164/7, 164/6, 164/5, 164/4, 164/3, 164/2, 164/1, 1084, 168/8, 168/7, 168/9, 168/6, 168/5, 168/4, 168/3, 168/2, 168/1, 168/10, 168/11 sve k.o. Poznanovec
Vrsta/naziv	Dvorac Poznanovec
Nadležnost	Konzervatorski odjel u Krapini
Glavna datacija	Kraj 18. stoljeća
Naručitelj	Obitelj Sermage
Vlasništvo	Republika Hrvatska
Pravni status	Z-1726
Namjena	Bez namjene

Povijesni katastar imanja iz 1860., zona zaštite na DOF podlozi

2. SMJEŠTAJ, ORGANIZACIJA I SASTAVNICE CJELINE

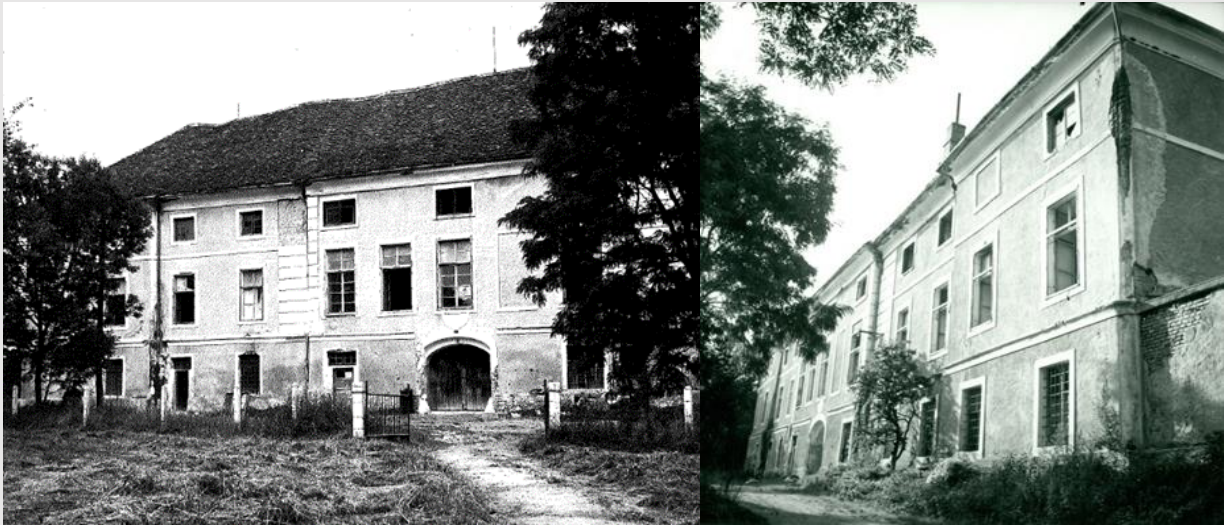
Dvorac je smješten u dolini rijeke Krapine, istočno od naselja Poznanovec. Okružen je prostranim perivojem sa zaraštenom alejom jablanova koja je nekada vodila do glavnog ulaza u dvorac na južnom pročelju. U stražnjem sjevernom dijelu parcele nalazi se i danas više gospodarskih zgrada, odijeljenih od dvorca većim dvorištem kojim je uspostavljen kolni pristup dvorcu. Istočno od dvorca nalazi se manji,

zapušteni ribnjak. Dio imanja je tijekom 2. polovice 20. stoljeća prenamijenjen u nogometno igralište uz koje je izgrađena zgrada sportskog društva.

2.1. DVORAC

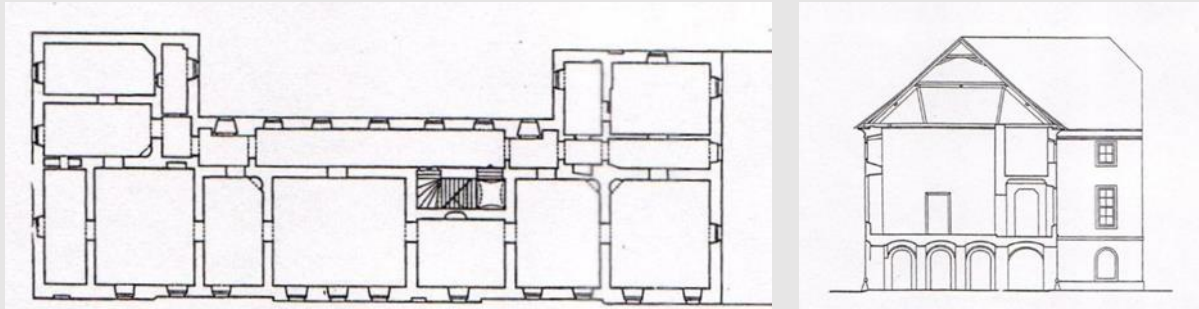
Trokrilna jednokatna građevina s mezaninskim drugim katom ima dugačko središnje krilo i vrlo kratka bočna krila. Glavno pročelje raščlanjuju plitki središnji i dva rubna rizalita. Zgrada je zaključena dvostrešnim krovom koji završava zabatnim skošenjima nad bočnim krilima.

Prostor je organiziran nizovima anfiladno povezanih prostorija duž glavnog pročelja, dok se uz začeljni zid proteže hodnik. Ulazna veža je u središtu glavnoga krila, a trokrilno stubište, kojem se pristupa iz spomenutog hodnika, smješteno je unutar niza prostorija. Dominanta prostornog koncepta prvoga kata je središnja dvorana, koja zaprema visinu katne i mezaninske etaže. Zauzima širinu tri od ukupno pet prozorskih osi središnjeg pročelnog rizalita.

Zidovi i svodovi su zidani ciglom i kamenom. Podrumske prostorije svođene su bačvastim svodovima sa susvodnicama. U središnjim prostorijama prizemlja korišteni su bačvasti svodovi sa susvodnicama prelomljenih bridova, a rubne prostorije kao i prostorije kratkih bočnih krila svođene su češkim svodovima. Veža i hodnik također su svođeni češkim svodovima. Katne prostorije zaključuju stropovi.

Usprkos postojanju triju rizalitnih istaka, u artikulaciji glavnog južnog pročelja dominira horizontalnost postignuta ujednačenim ritmom prozorskih osi i plitkim razdjelnim trakama kojima su obuhvaćene sve pročeljne plohe. Arhitektonska plastika svedena je na holkelni potkrovni vijenac, rizalitne ugaone kvadre i konkavni okvir glavnog portala. Stražnje pročelje u zoni prizemlja ima klasicističke prozore u obliku lunete. Zanimljivo je da se artikulacija pročelja ne podudara s prostornom organizacijom pa se na nekoliko mjesta koriste slijepi prozori zbog postizanja simetrične strukture vanjštine.

Očuvani su izvorni teraco podovi u prostorijama kata, klasicistička vratna stolarija stubišta, a djelomice i vratna stolarija prostorija. Od nekada raskošno opremljene središnje dvorane sa zidnim iluzionističkim oslicima klasične arhitekture s vedutama, dekorativnim stropnim vijencima i stropnim oslicima očuvani su samo fragmenti slikanih stupova i kapitela.

Krovište je obnovljeno početkom 21. stoljeća, no potreba za novom sanacijom sada je još i veća radi dodatnih urušavanja.

2.2. GOSPODARSKE ZGRADE

Od ukupno osam povijesnih gospodarskih zgrada s katastarskog prikaza iz 1860. od kojih je sedam bilo smješteno u stražnjem gospodarskom dijelu imanja, a oranžerija u perivoju ispred dvorca, očuvane su samo četiri dok su ostale zamijenjene novijom izgradnjom ili su posve nestale.

Od četiri povijesne gospodarske zgrade dvije su prizemnice izduženog tlocrta. Služile su kao spremišta hrane i životinja od kojih je jedna štala/konjušnica. Uz veća oštećenja u njoj su sačuvani dijelovi prostora sa bačvastim svodom i susvodnicama koje se križaju nad stupovima položenim u središnjoj dužoj osi.

Jedinstvenim izvornim oblikovanjem ističe se spremište sijena u najsjevernijem dijelu, koje je i danas u funkciji: jednostavan četvrtasti volumen sa dvostrešnim krovom čine duži zidovi sastavljeni iz niza masivnih opečnih četvrtastih stupova koje povezuju drveni grednici, a zabatni zid naglašen je širokim lučnim ulazom za kola te otvorima za odzračivanje u gornjoj zoni, u formi rešetke od opeke.

Spremište žita - hambar u istočnom dijelu sklopa ističe se visinom. To je jednostavna zidnica dvostrešnog krovišta na dva kata sa tavanom i podrumom u koji se ulazi kroz lučno nadsvođen otvor.

Na mjestu vršilnice danas je novija jednostavna prizemnica od opeke – spremište sa bočnim kolnim otvorom. Noviji je i rubno na imanju postavljen drveni kukurušnjak većeg volumena što uz brojnost i veličinu ostalih gospodarskih objekata svjedoči o veličini imanja i snažnoj gospodarskoj djelatnosti.

2.3. PERIVOJ

Imanje je organizirano na karakterističan način s jasnom podjelom na stražnju gospodarsku zonu i prednji reprezentativni dio s perivojem. Kroz prostrani perivoj vodila je prilazna aleja jablana duga dvjestotinjak metara čija se trasa razabire i danas. Osim aleje, dijelom je očuvana i povijesna matrica nekada pejzažno uređenog perivoja. Položen u osi glavnog pročelja, pravac aleje je ispred dvorca prelazio u elipsu formirajući najdekorativniji dio perivoja engleskog tipa tzv. rondel (karta „Allodiale Domini Poznanovecz“) od kojeg danas ne postoje tragovi. Osim reprezentativnog perivoja u južnom dijelu imanja postojali se povrtnjak i voćnjak.

3. STANJE

Dvorac je dugi niz godina bez namjene, a propadanju je svakako pridonijela nekadašnja neprimjerena namjena – poljoprivredna farma s uzgojem pilića.

Zidovi i međukatne konstrukcije su u vrlo lošem stanju, a najkritičnije je stanje krova unatoč tome što je obnovljen početkom 21. stoljeća. Dio krova je potpuno urušen radi prodora vode na oslonce krovne konstrukcije, te zbog udara groma. Krovna građa i dimnjaci propadanjem razaraju međukatne konstrukcije. Prilaz katovima i kretanje etažama zbog toga vrlo je otežano. Žbuke su očuvane na stabilnim zidovima, postoje tragovi oslika naročito u gornjim pojasevima glavne dvorane. Unutarnja i vanjska drvena stolarija je djelomično očuvana.

4. VALORIZACIJA

Dvorac Poznanovec pripada skupini višekrilnih baroknih i barokno-klasicističkih dvoraca Hrvatskog zagorja koji svojim volumenom, prostornim konceptom i pročeljnim oblikovanjem prezentiraju stilske tendencije 18. stoljeća, odnosno transformacije do kojih dolazi unutar ove višekrilne tipske sheme. Riječ je o barokno-klasicističkom dvorcu s kraja 18. stoljeća koji predstavlja vrhunac procesa klasicističke tendencije jačanja i dominacije centralne mase kao i redukcije dekorativnih elemenata u korist čiste plohe koja naglašava kubičnost volumena. Bočna se krila posve skraćuju, gotovo do forme rubnih rizalita kojima je obrubljeno stražnje pročelje glavnog volumena. Raščlamba pročeljnih ploha glatkim trakama kao i svođenje nekada bogate prozorske plastike na glatki okvir također su u duhu klasicističke tendencije čistim plohama i jednostavnim oblicima. Unutar uobičajene sheme nizanja glavnih prostorija duž glavnoga pročelja ističe se središnja dvorana koja zaprema visinu dviju katnih etaža te svojim arhitektonskim i likovnim osobinama doprinosi vrijednosti cjeline. Iako je njen klasicistički oslik u vidu klasičnih stupova koji artikuliraju zidne plohe s prikazima veduta gotovo u potpunosti uništen, očuvani tragovi predstavljaju vrijedno svjedočanstvo o oblikovanju i reprezentativnosti ovoga prostora. Osim vrlo vrijednog oslika, nakon Drugog svjetskog rata u dvorcu su bile očuvane cilindrične klasicističke peći s urnama i reljefima s mitološkim scenama, teraco podovi, bidermajerski namještaj, slike, knjige itd. što je u poslijeratnoj devastaciji u potpunosti nestalo.

Osim visoke arhitektonske vrijednosti dvorac posjeduje i onu ambijentalnu. Dio je feudalnog imanja uređenog na karakterističan način s reprezentativnom zonom u prednjem dijelu koju čini sam dvorac

okružen prostranim perivojem i gospodarskom zonom u stražnjem dijelu imanja. Posebno je značajna gospodarska zona s većim brojem gospodarskih građevina od kojih su mnoge očuvane do danas i predstavljaju potencijal u novom načinu korištenja kompleksa.

Dvorac je izgradila obitelj Sermage potkraj 18. stoljeća, a sredinom 19. stoljeća kupuje ga obitelj Ritter koja postaje uzornim gospodarom imanja do Drugog svjetskog rata. Nakon rata dvorac i imanje prepušteni su propadanju ili su devastirani neprimjerenom namjenom. Usprkos iznimno lošem stanju dvorca riječ je o karakterističnoj prostorno-funkcionalnoj cjelini koja predstavlja značajno svjedočanstvo načina života bogatog plemstva 19 stoljeća na području Hrvatskog zagorja.

5. MJERE ZAŠTITE I PREPORUKE ZA OBNOVU I PRENAMJENU DVORCA I PRIPADAJUĆIH DIJELOVA KOMPLEKSA

Dvorac, k.č.br. 172 k.o. Poznanovec – stupanj zaštite: D2

Usprkos vrlo lošem stanju dvorca i oštećenjima njegovih perimetralnih zidova, krova, svodnih i međukatnih konstrukcija te interijerske opreme, a temeljem očuvanog povijesnog supstrata odnosno njegovih arhitektonskih i stilskih vrijednosti, u obnovi će se primjenjivati konzervatorske metode (sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena, artikulacije i oblikovanja pročelja, prostornog ustroja, konstruktivnih elemenata i sačuvanih dijelova opreme interijera (posebno stolarije, oslika, teraco podova). Moguće su određene intervencije u interijeru s ciljem zadovoljavanja nove funkcije.

Gospodarske zgrade, k.č.br. 172 i 170/2, k.o. Poznanovec – stupanj zaštite: G2, G3

Četiri gospodarske zgrade na k.č.br.172 (evidentirane i na katastarskoj podlozi iz 19.st.) obnovit će se primjenom konzervatorskih metoda (sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena te artikulacije i oblikovanja pročelja. Unutarnji prostor je moguće prilagoditi potrebama nove namjene.

Na mjestu nekadašnje vršilnice (k.č. 172) - moguća je nova izgradnja u smislu faksimila povijesne zgrade (ukoliko postoji dokumentacija ili drugi materijalni izvori informacija na temelju kojih je moguće izvesti faksimil) ili suvremenog oblikovanja u osnovnim gabaritima povijesne zgrade koja se nalazila na tom mjestu. Jednake mjere nalažu se za gradnju na mjestu bivše oranžerije (k.č. 170/2) jugozapadno od dvorca.

Perivoj – stupanj zaštite: P2, P3

Dio perivoja ispred glavnog pročelja dvorca (k.č. 170/2, 170/1, 171, 1084, k.o. Poznanovec) potrebno je revitalizirati rekonstrukcijom povijesne matrice i očuvanjem biljnog fonda.

Ostatak okolnog prostora unutar obuhvata zaštite potrebno je očuvati kao zelenu zonu s novim načinom oblikovanja i novim sadržajima koji su usklađeni s karakterom prostora (grafička oznaka 12).

Recentna izgradnja – stupanj zaštite: R1

Za zatečenu izgradnju uz prometnicu zapadno od dvorca valorizaciju i smjernice donosi nadležni konzervatorski odjel.

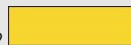
DVORAC

D2

Primjena konzervatorskih metoda (održavanje, sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena, artikulacije i oblikovanja pročelja, prostornog ustroja, konstruktivnih elemenata i sačuvanih dijelova opreme interijera. Moguće su određene intervencije u interijeru s ciljem zadovoljavanja nove funkcije.

GOSPODARSKE ZGRADE

G2

Primjena konzervatorskih metoda (sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena te artikulacije i oblikovanja pročelja. Unutarnji prostor je moguće prilagoditi potrebama nove namjene.

G3

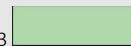
Nova izgradnja u smislu faksimila povijesne zgrade (ukoliko postoji dokumentacija ili drugi materijalni izvori informacija na temelju kojih je moguće izvesti faksimil) ili suvremenog oblikovanja u osnovnim gabaritima povijesne zgrade koja se nalazila na tom mjestu.

PERIVOJ

P2

Očuvanje ili rekonstrukcija matrice s mogućim uvođenjem novog biljnog fonda i opreme.

P3

Očuvanje zelene zone ili parterno uređenje bez nove izgradnje, sve usklađeno s karakterom prostora (prema konzervatorskim smjernicama nadležnog konzervatorskog odjela).

6. BIBLIOGRAFIJA I DOKUMENTACIJA

Marković, Vladimir, Barokni dvorci Hrvatskog zagorja, Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb, 1995.

Obad Šćitaroci, Mladen; Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, Zagreb, 2005.

Umjetnička topografija Hrvatske: Krapinsko-zagorska županija, Institut za povijest umjetnosti, Zagreb, 2008.

Idejni projekt sanacije i revitalizacije dvorca sa snimkom stanja, TOZD Sava projekt, Krško, Slovenija, 1984.

Glavni i izvedbeni projekt sanacije konstrukcije dvorca, Conex d.o.o., Zagreb, 2000.

Dvorci i kurije sjeverne Hrvatske – stanje i mogućnosti njihova uključivanja u suvremeni život, grupa autora, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, Zagreb, 1970.

Foto dokumentacija: Fototeka Ministarstva kulture, Fototeka Konzervatorskog odjela u Krapini i Zagrebu